

ZAVOD ZA TEHNIČKU MEHANIKU

POTRESNA OTPORNOST KUPOLE ĐAKOVAČKE KATEDRALE

Autori:

Mirjana BOŠNJAK-KLEČINA

Silva LOZANČIĆ

Aleksandar JURIĆ

**OBNOVA GRADA ZAGREBA NAKON POTRESA
Zagrebu od Osijeka**

**Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek
www.gfos.unios.hr**

ĐAKOVAČKA KATEDRALA

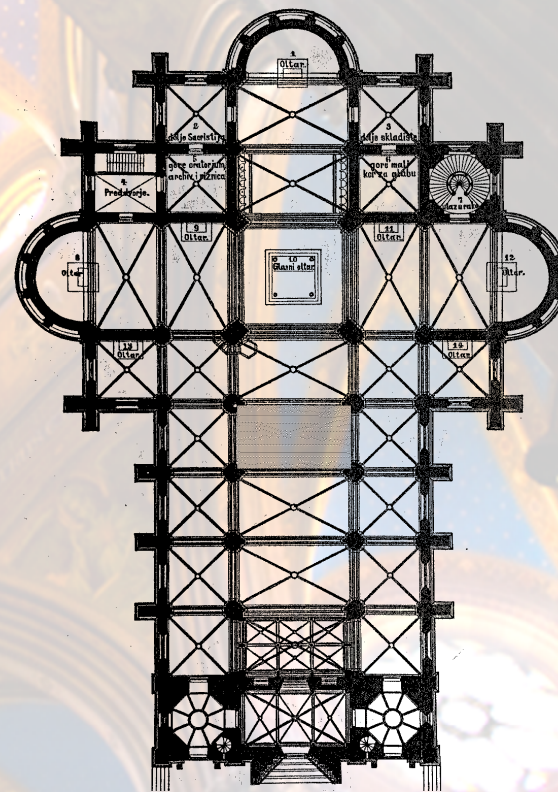
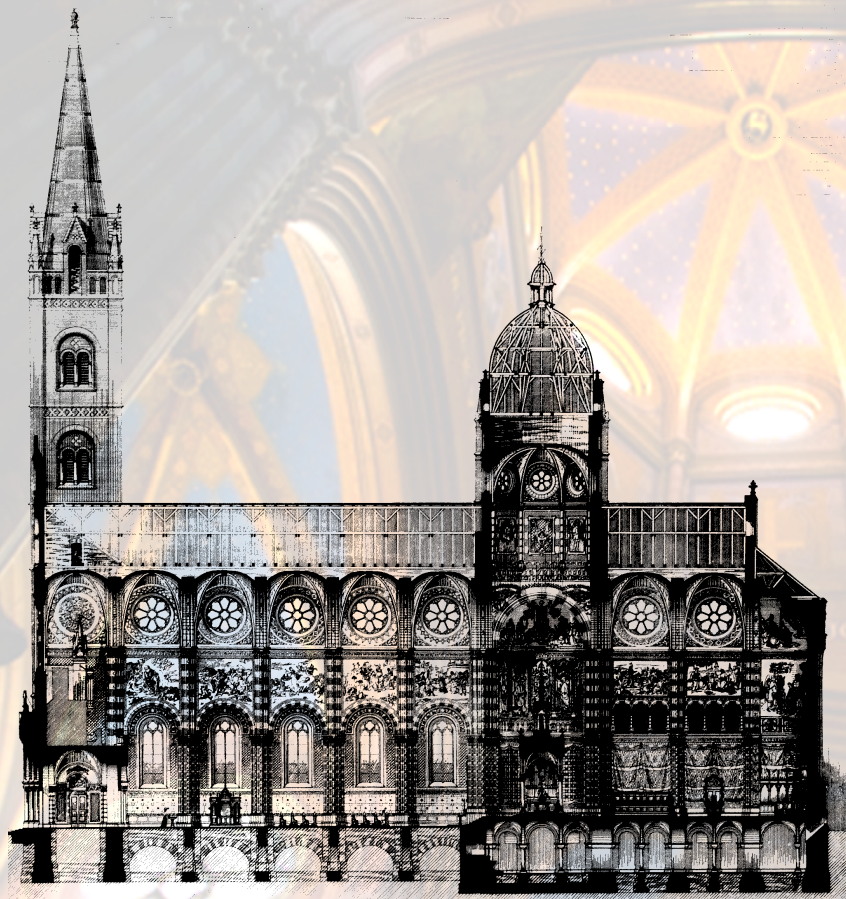
- romanički i gotički stil
- građena 1866.-1882.
- graditelji: Karlo Roesner, Fridrich Schmidt
- Strossmayerova katedrala

OBNOVA GRADA ZAGREBA NAKON POTRESA
Zagreb od Osijeka

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek
www.gfos.unios.hr

ĐAKOVAČKA KATEDRALA

dužina = 74 m

najširi dio = 51,5 m

tornjevi = 84 m

OBNOVA GRADA ZAGREBA NAKON POTRESA
Zagrebu od Osijeka

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek
www.gfos.unios.hr

ZIDANA KUPOLA ĐAKOVAČKE KATEDRALE

promjer = 11,00 m

debljina = 0,15 m

**OBNOVA GRADA ZAGREBA NAKON POTRESA
Zagreb od Osijeka**

**Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek
www.gfos.unios.hr**

ZIDANA KUPOLA ĐAKOVAČKE KATEDRALE

Način proračuna:

- Prema izrazima iz teorije elastičnosti
- Metoda konačnih elemenata

Opterećenje:

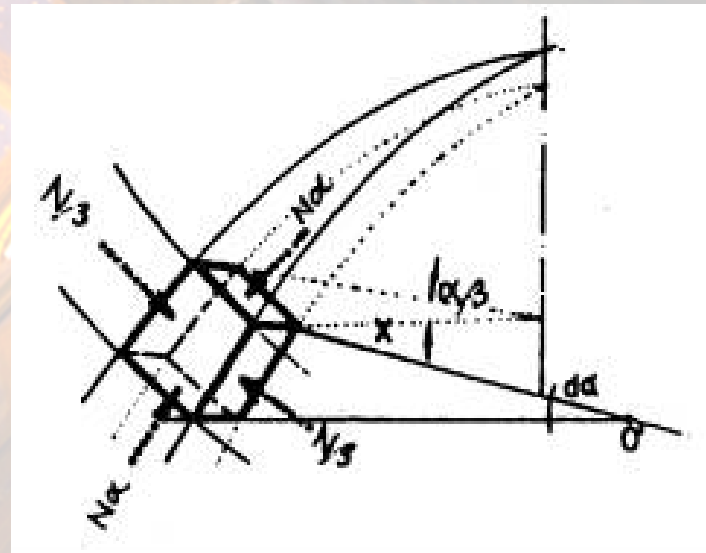
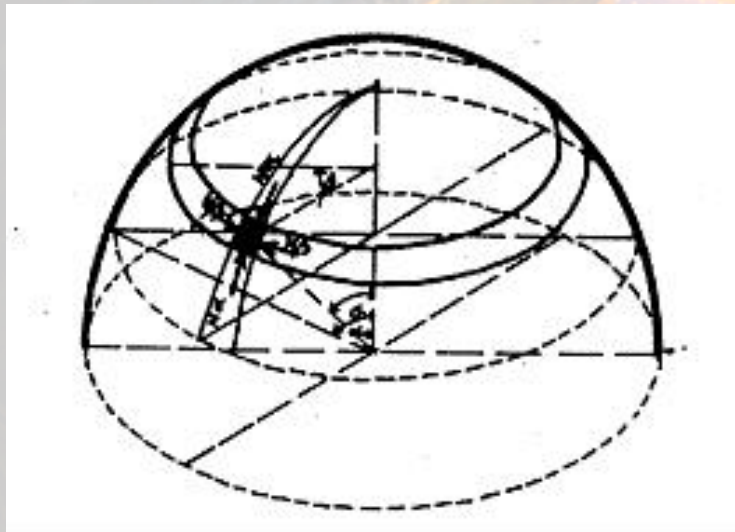
- Stalno opterećenje
- Stalno opterećenje + potresno opterećenje

ZIDANA KUPOLA ĐAKOVAČKE KATEDRALE

- analiziran je utjecaj od:
  - vlastite težine i
  - vlastita težina + potresno opterećenje,
- rezultati su prikazani kroz dobivena naprezanja,
- utvrđeni su kritični presjeci i veličine naprezanja su uspoređene s poznatim čvrstoćama za ovakve konstrukcije,
- utvrđena je rezerva sigurnosti kupole za tlačno i vlačno naprezanje za odabrana proračunska opterećenja.

ANALIZA NAPREZANJA – TEORIJA ELASTIČNOSTI

promjer = 11,00 m

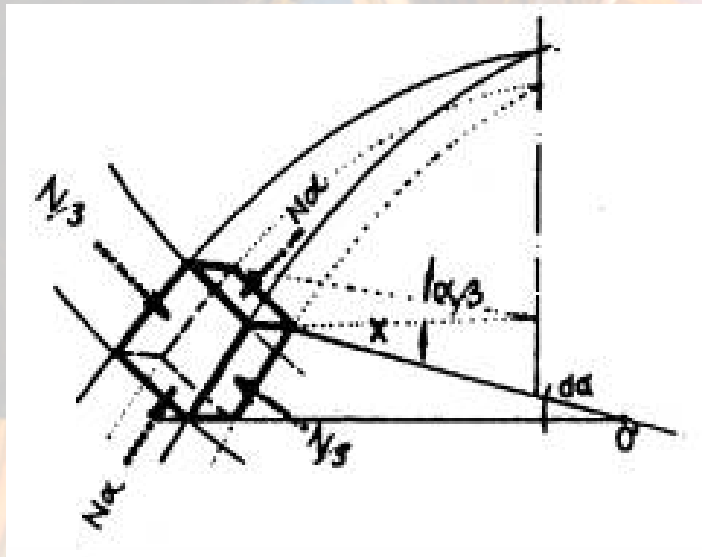
debljina = 0,15 m

specifična težina = 17 kN/m³/opeka/

ANALIZA NAPREZANJA – TEORIJA ELASTIČNOSTI

Stalno opterećenje

Vlastita težina: $g = d\gamma$

Meridijalne sile:

$$N_\alpha = -(rg / (1 + \cos\alpha))$$

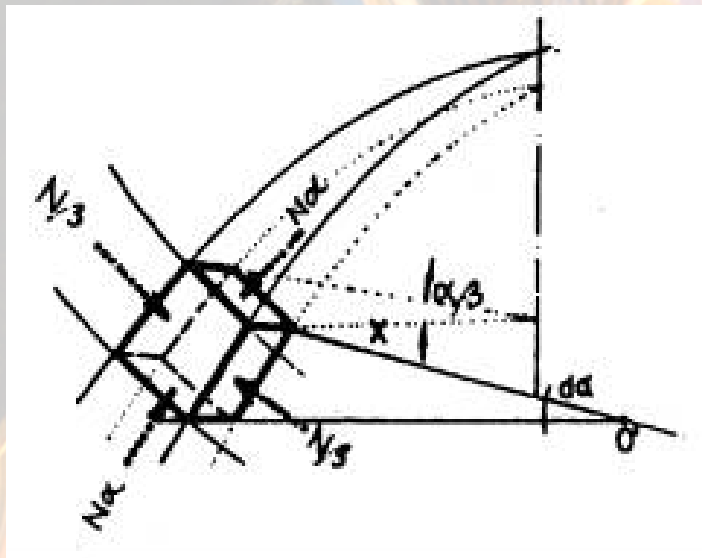
Ekvatorijalne sile:

$$N_\beta = (rg / (1 + \cos\alpha)) (1 - \cos\alpha - \cos^2\alpha)$$

ANALIZA NAPREZANJA – TEORIJA ELASTIČNOSTI

Stalno opterećenje - meridijalna naprezanja

Vrijednosti naprezanja:

tjeme $\sigma_{\alpha\min} = -0,047 \text{ MPa}$

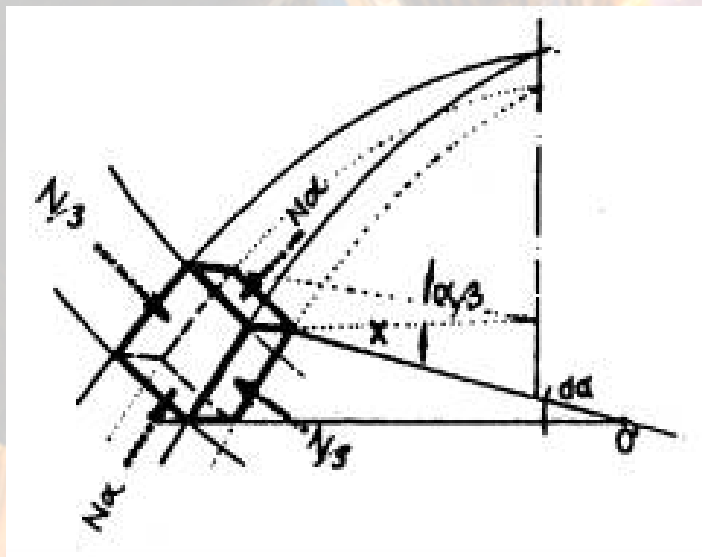
oslonac $\sigma_{\alpha\max} = -0,094 \text{ MPa}$

(-) tlačno naprezanje

(+) vlačno naprezanje

ANALIZA NAPREZANJA – TEORIJA ELASTIČNOSTI

Stalno opterećenje - evatorijalna naprezanja

Vrijednosti naprezanja:

tjeme $\sigma_{\beta\min} = -0,047 \text{ MPa}$

oslonac $\sigma_{\beta\max} = +0,094 \text{ MPa}$

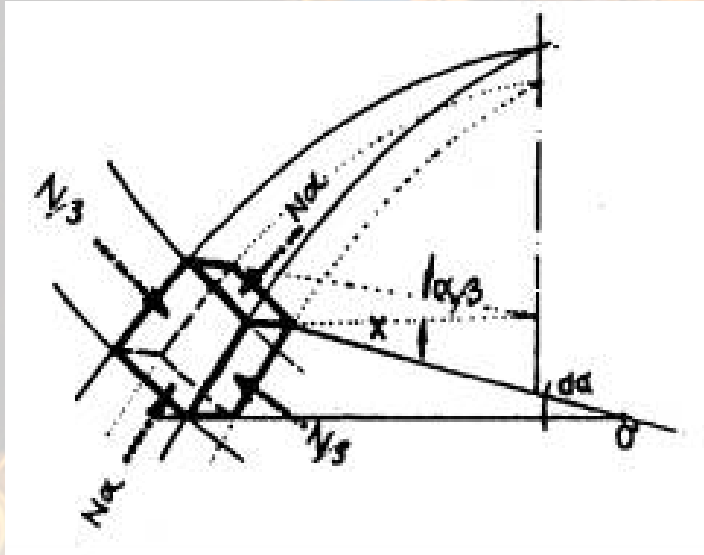
(-) tlačno naprezanje

(+) vlačno naprezanje

ANALIZA NAPREZANJA – TEORIJA ELASTIČNOSTI

Stalno + potresno opterećenje

Stalno opterećenje: $g=d\gamma$

Meridijalne sile:

$$N_\alpha = -(rg/(1+\cos\alpha)) \pm crg(\operatorname{tg}^2(\alpha/2))/\sin\alpha$$

Ekvatorijalne sile:

$$N_\beta = (rg/(1+\cos\alpha))(1-\cos\alpha-\cos^2\alpha) \pm \pm cgr(\sin\alpha + (\operatorname{tg}^2(\beta/2))/\sin\alpha)$$

ANALIZA NAPREZANJA – TEORIJA ELASTIČNOSTI

Stalno + potresno opterećenje

Stalno opterećenje: $g=d\gamma$

Meridijalne sile: $N_{\alpha} = -(rg/(1+\cos\alpha)) \pm crg(\operatorname{tg}^2(\alpha/2))/\sin\alpha$

Ekvatorijalne sile: $N_{\beta} = (rg/(1+\cos\alpha))(1-\cos\alpha-\cos^2\alpha) \pm$
 $\pm cgr(\sin\alpha + (\operatorname{tg}^2(\beta/2))/\sin\alpha)$

$c_i = \frac{a_i}{9,81}$ – odnos ubrzanja i -te točke mase na kupoli u horizontalnom pravcu u odnosu na ubrzanje od gravitacije / u svim točkama kupole je iste vrijednosti / $c_i = c$

Najveće vrijednosti naprezanja dobivene su za $c=0,5$ što odgovara vrijednosti elastičnog spektra $a\beta_0 = 0,2 \cdot 2,50 = 0,50$,

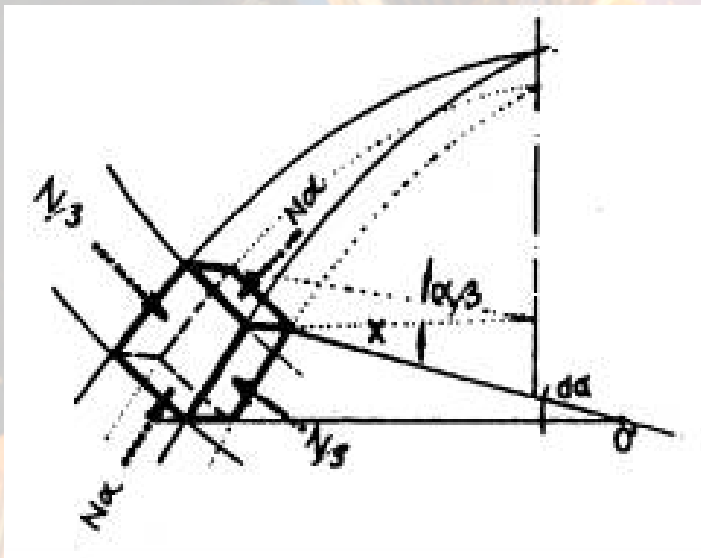
$/a$ - horizontalno ubrzanje,

β_0 - dinamički koeficijent (faktor povećanja spektralnog ubrzanja)/

ANALIZA NAPREZANJA – TEORIJA ELASTIČNOSTI

Stalno + potresno opterećenje – meridijalna naprezanja

Kritični presjek

$\alpha=45^\circ$; $\beta=0^\circ$:

$\sigma_{\alpha\min} = -0,140$ MPa

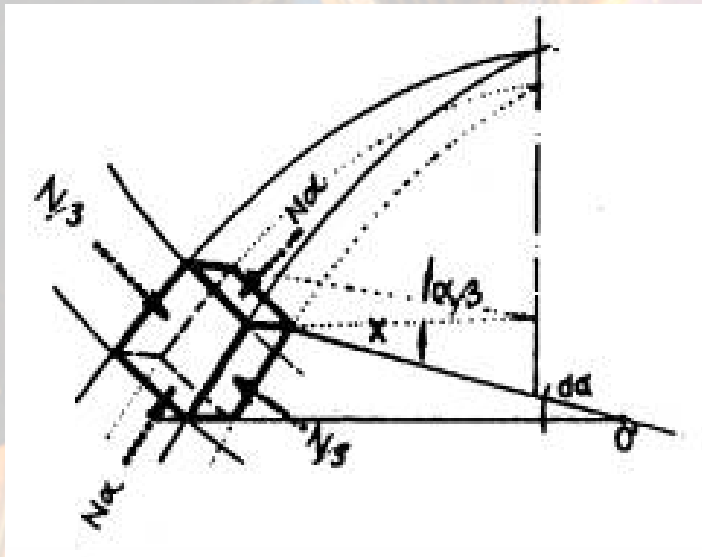
$\sigma_{\alpha\max} = -0,094$ MPa

(-) tlačno naprezanje

(+) vlačno naprezanje

ANALIZA NAPREZANJA – TEORIJA ELASTIČNOSTI

Stalno + potresno opterećenje – ekvatorijalna naprezanja

(-) tlačno naprezanje
(+) vlačno naprezanje

Kritični presjeci

$\alpha=60^\circ; \beta=0^\circ$:

$$\sigma_{\beta\min} = -0,043 \text{ MPa}$$

$$\sigma_{\beta\max} = +0,074 \text{ MPa}$$

$\alpha=75^\circ; \beta=0^\circ$:

$$\sigma_{\beta\min} = -0,024 \text{ MPa}$$

$$\sigma_{\beta\max} = +0,124 \text{ MPa}$$

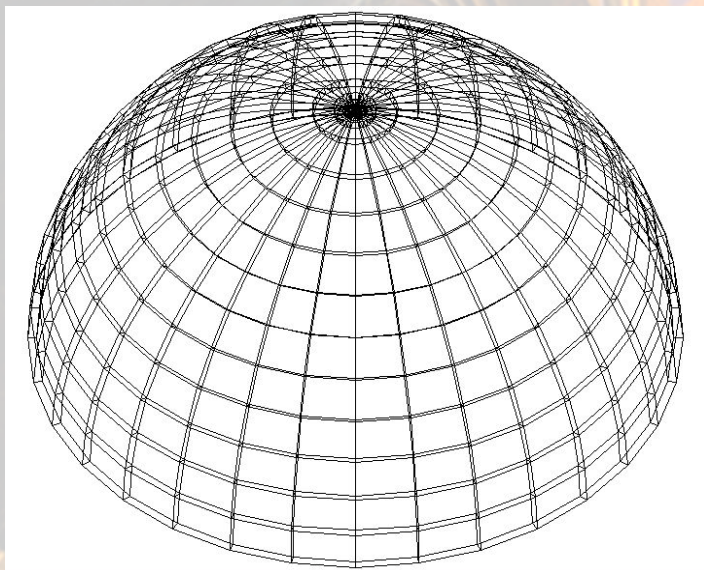
$\alpha=90^\circ; \beta=0^\circ$:

$$\sigma_{\beta\min} = +0,037 \text{ MPa}$$

$$\sigma_{\beta\max} = +0,187 \text{ MPa}$$

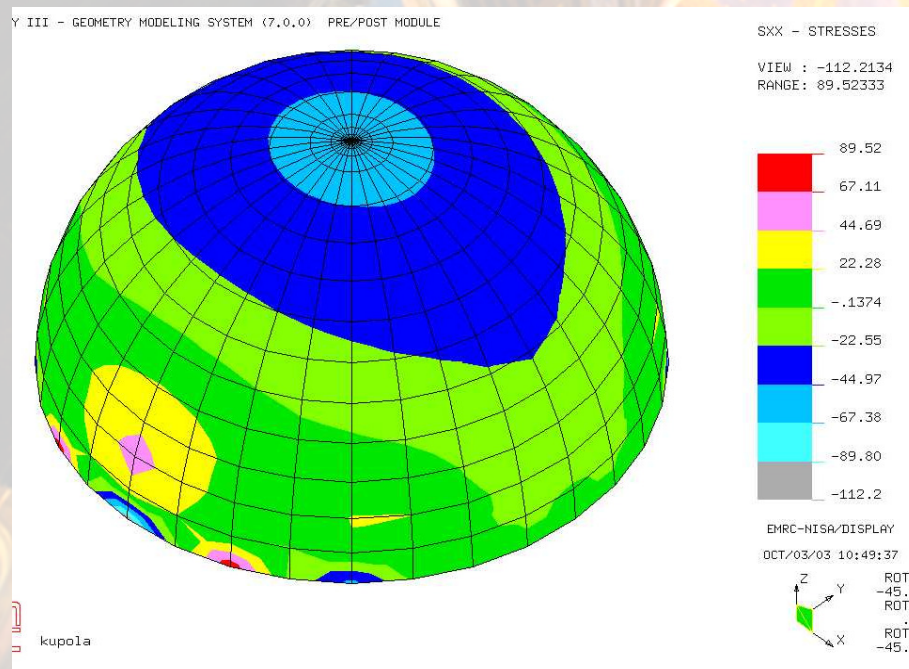
ANALIZA NAPREZANJA – MKE/NISA

- MKE model zidane kupole
- modelirano SHELL elementima
- promjer = 11,00 m
- debljina = 0,15 m
- specifična težina = 17 kN/m³/opeka/

ANALIZA NAPREZANJA – MKE/NISA

Stalno opterećenje – meridijalna naprezanja, smjer x

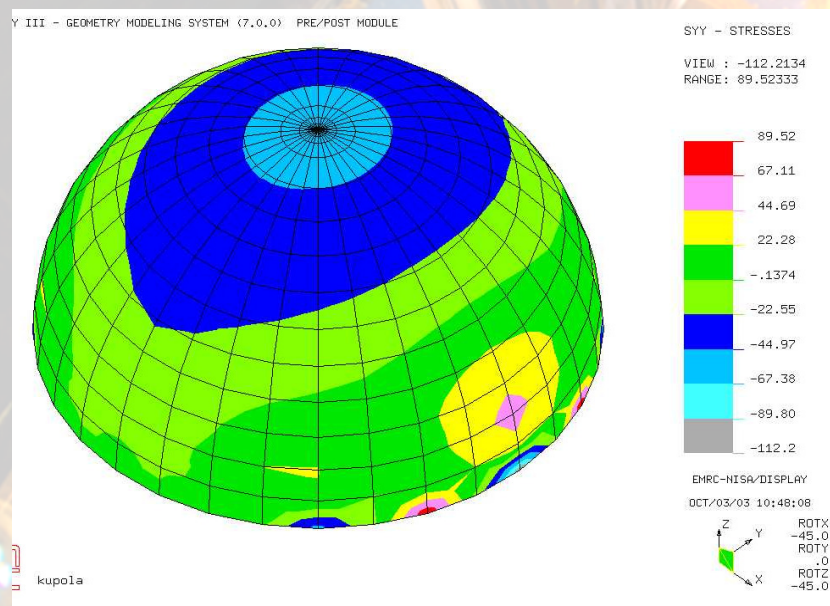
Vrijednosti naprezanja:
tjeme $\sigma_{\alpha\min} = -0,045\text{MPa}$
oslonac $\sigma_{\alpha\max} = +0,022\text{MPa}$

(-) tlačno naprezanje; (+) vlačno naprezanje

ANALIZA NAPREZANJA – MKE/NISA

Stalno opterećenje – ekvatorijalna naprezanja, smjer y

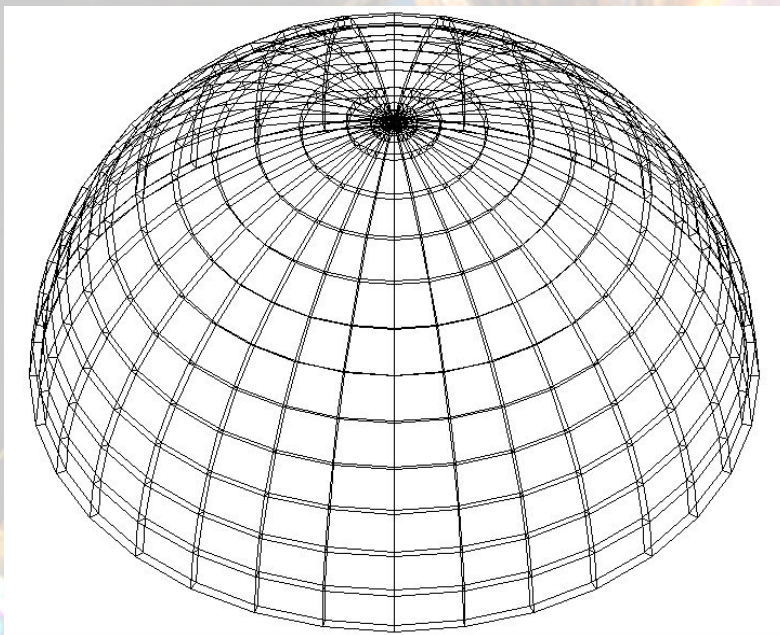

Vrijednosti naprezanja:
tjeme $\sigma_{\beta\min} = -0,045\text{MPa}$
oslonac $\sigma_{\beta\max} = +0,090\text{MPa}$

(-) tlačno naprezanje; (+) vlačno naprezanje

ANALIZA NAPREZANJA – MKE/NISA

Stalno + potresno opterećenje

**a – horizontalno ubrzanje prema
elastičnom spektru $a=2 \text{ m/s}^2$**

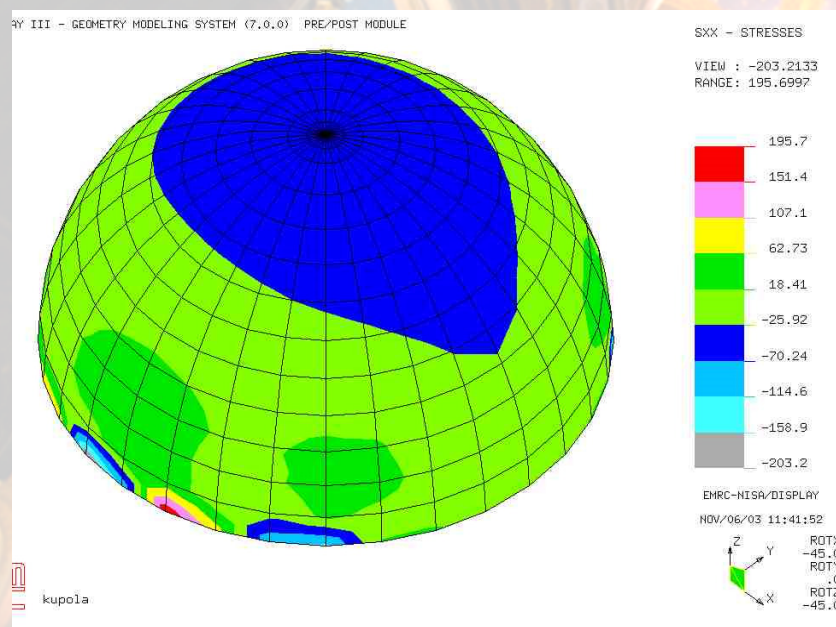
**β_o - dinamički koeficijent/faktor
povećanja spektralnog ubrzanja, $\beta_o=2,5$**

**/položaj građevine – očekivani potres
intenziteta VIII stupnja ljestvice
MCS-64/**

ANALIZA NAPREZANJA – MKE/NISA

**Stalno + potresno opterećenje – meridijalna naprezanja,
smjer x**

Kritični presjek

$\alpha=45^\circ$; $\beta=0^\circ$:

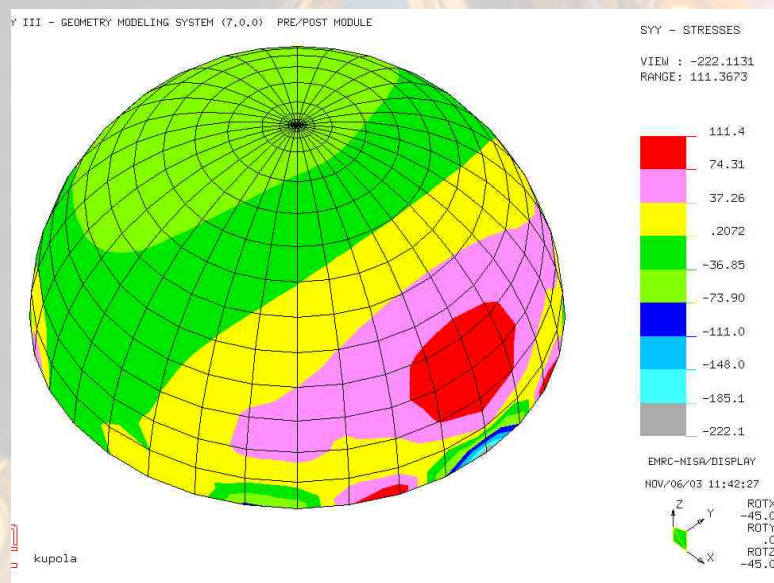
$\sigma_{\alpha\min} = - 0,070 \text{ MPa}$

$\sigma_{\alpha\max} = - 0,026 \text{ MPa}$

(-) tlačno naprezanje; (+) vlačno naprezanje

ANALIZA NAPREZANJA – MKE/NISA

**Stalno + potresno opterećenje - ekvatorijalna naprezanja,
smjer y**

(-) tlačno naprezanje; (+) vlačno naprezanje

Kritični presjeci

$\alpha=60^\circ$; $\beta=0^\circ$:

$$\sigma_{\beta\min} = -0,074 \text{ MPa}$$

$$\sigma_{\beta\max} = +0,074 \text{ MPa}$$

$\alpha=75^\circ$; $\beta=0^\circ$:

$$\sigma_{\beta\min} = -0,037 \text{ MPa}$$

$$\sigma_{\beta\max} = +0,111 \text{ MPa}$$

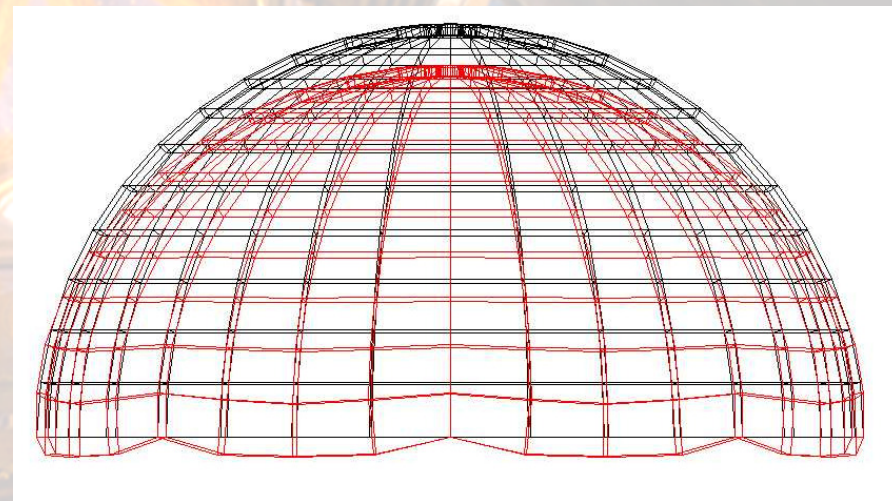
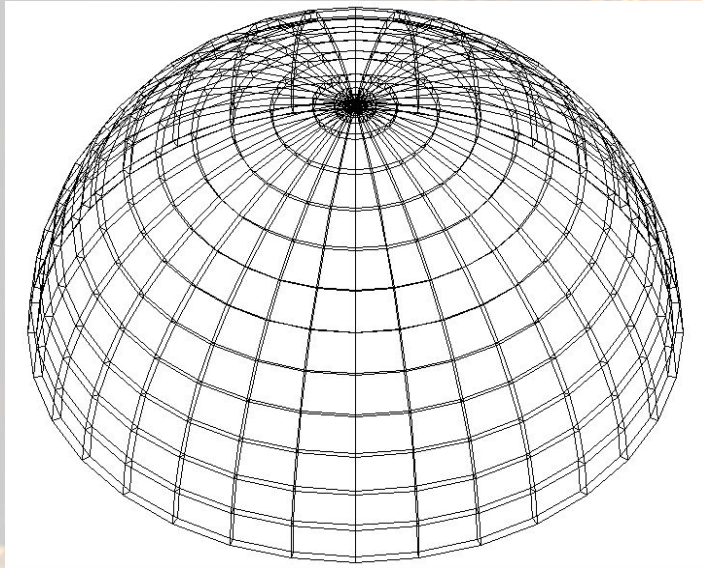
$\alpha=90^\circ$; $\beta=0^\circ$:

$$\sigma_{\beta\min} = +0,037 \text{ MPa}$$

$$\sigma_{\beta\max} = +0,074 \text{ MPa}$$

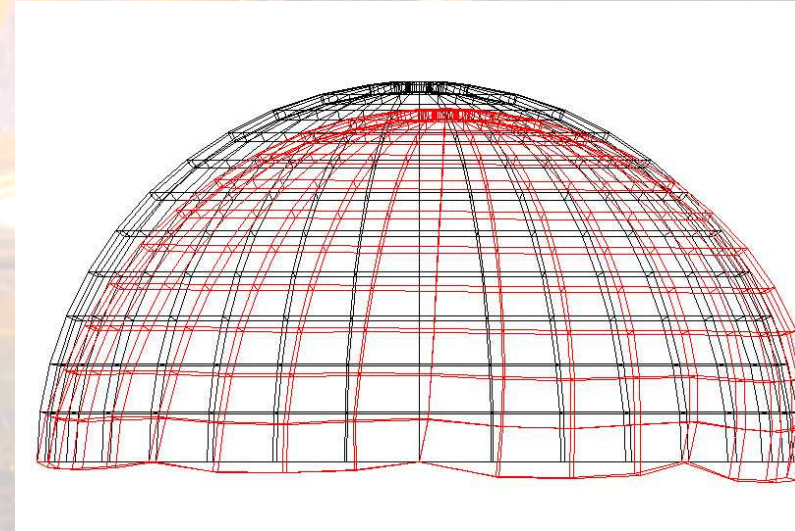
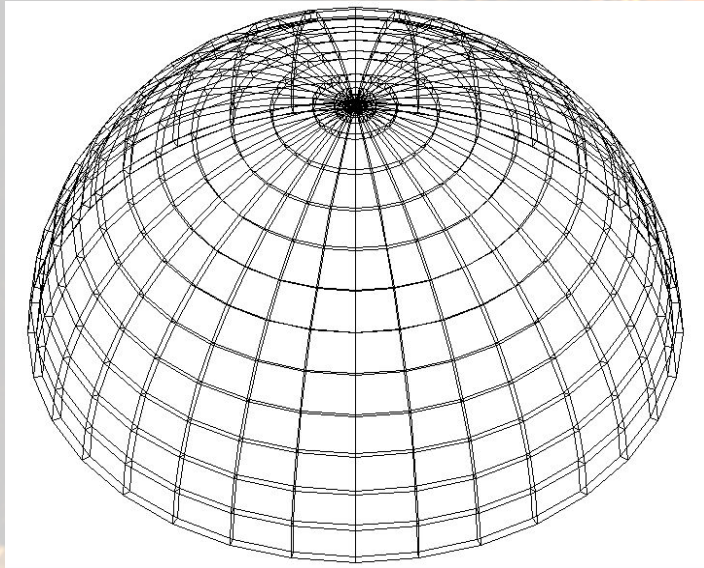
POMACI /STALNO OPTEREĆENJE/

MAKSIMALNI POMAK $4,0 \cdot 10^{-4}$ m /smjer osi z/

U odnosu na raspon kupole / $L=11,0\text{m}$ / to je $L/27500$
/zanemarivo u odnosu na raspon konstrukcije i njenu krutost/

POMACI /STALNO OPTER + POTRES/

MAKSIMALNI POMAK $5,64 \cdot 10^{-4}$ m /smjer osi x/

U odnosu na raspon kupole / $L=11,0\text{m}$ / to je **$L/20000$**
/zanemarivo u odnosu na raspon konstrukcije i njenu krutost/

ZAKLJUČAK

Dobivene vrijednosti naprezanja :

- **stalno opterećenje**
  - meridijalna naprezanja – tlačna
  - ekvatorijalna naprezanja – od tjemena do $\alpha=60^\circ$ – tlačna
    - od $\alpha=60^\circ$ prelaze u vlačna
- **stalno + potresno opterećenje**
  - meridijalna naprezanja – tlačna
  - ekvatorijalna naprezanja – od tjemena do $\alpha=60^\circ$ – tlačna
    - od $\alpha=60^\circ$ prelaze u vlačna

**VIDLJIVO JE DA SE ZA OBA NAČINA PRORAČUNA DOBIVAJU ISTI SMJEROVI NAPREZANJA.
RAZLIKE U DOBIVENIM REZULTATIMA POSLJEDICA SU RAZLIČITIH PRISTUPA.**

ZAKLJUČAK

Dobivene vrijednosti naprezanja usporedit ćemo sa poznatim čvrstoćama za ovakve konstrukcije:

tlačno naprezanje $\sigma_{TL} = 4,00 \text{ MPa}$

vlačno naprezanje $\sigma_{VL} = 0,40 \text{ MPa}$

Rezerva sigurnosti u tom slučaju:

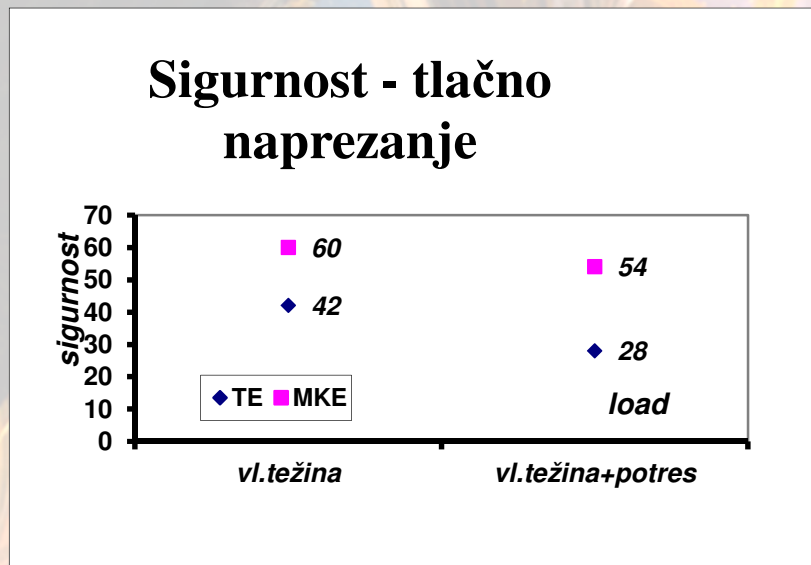
tlačno naprezanje $-\sigma_{TL}/\sigma$

vlačno naprezanje $-\sigma_{VL}/\sigma$

ZAKLJUČAK

Rezerva sigurnosti za tlačno naprezanje

TEORIJA ELASTIČNOSTI:

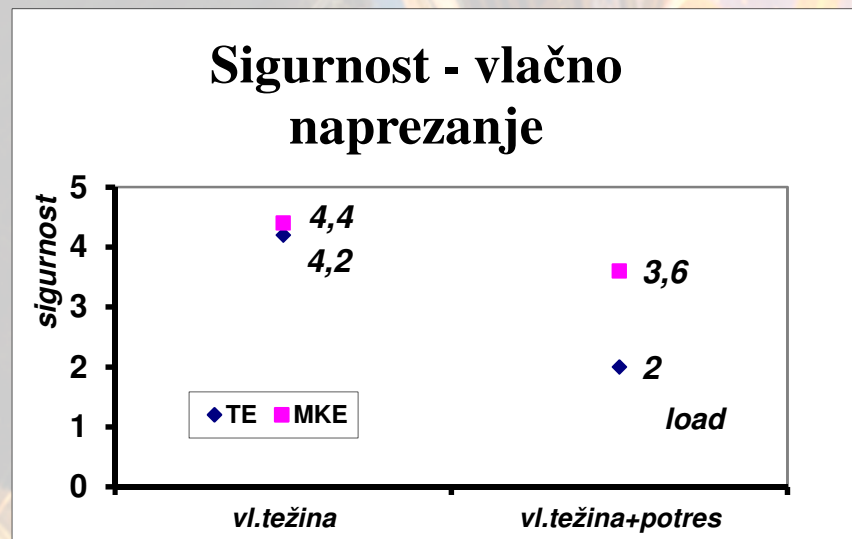
28 (STALNO+POTRES) do **42** (STALNO)

MKE :

54 (STALNO+POTRES) to **60** (STALNO)

ZAKLJUČAK

Rezerva sigurnosti za vlačno naprezanje

TEORIJA ELASTIČNOSTI:

2 (STALNO+POTRES) do **4,2** (STALNO)

MKE :

3,6 (STALNO+POTRES) do **4,4** (STALNO)

ZAKLJUČAK

**Zidana kupola Đakovačke katedrale je
sigurna na očekivano potresno opterećenje**

ZAHVALJUJEM NA POZORNOSTI!

**OBNOVA GRADA ZAGREBA NAKON POTRESA
Zagrebu od Osijeka**

**Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek
www.gfos.unios.hr**